

А.Я. Жидачин, А.А. Бунас
andry.zhidachin@gmail.com

КІБЕРБУЛІНГ ЯК СПЕЦИФІЧНА ФОРМА МУЛЬТИМЕДІЙНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

В сучасних умовах розвитку інформаційних технологій та віртуального простору, інтернет стає невід'ємною частиною нашого життя. Соціальні мережі, інформаційні сайти та відеохостинги стають речами повсякденного життя і комунікації. Переваги інтернету як всесвітньої павутини доволі очевидні: великий обсяг інформації, розваг, спілкування та багато іншого, що дає змогу пізнавати, відпочивати, дистанційно комунікувати як зі знайомими, так і мало знайомими людьми. Незважаючи на все вищесказане, інтернет стає «платформою» для приниження, виразу негативних думок, образ, агресії.

Віртуальність спілкування, анонімність, експериментування з різними соціальними ролями та Я, нерегульованість правил комунікації надають людині специфічних соціальних можливостей, а від так, є місце появи сучасного феномену мультимедійної комунікації – кібербулінг. Як зазначає О.О. Бочавер, кібербулінг є окремим напрямком цькування, що визначається як навмисні агресивні дії, систематично протягом певного часу здійснюються групою або індивідом з використанням електронних форм взаємодії та спрямовані проти жертви, яка не може себе легко захистити (О.О. Бочавер, К.Д. Хломов, 2014). Феномен кібербулінгу включає в себе використання електронної пошти, миттєвих повідомлень, веб-сторінок, блогів, форумів, чатів, MMS- та SMS-повідомлень, он-лайн ігор й інших інформаційних технологій комунікації. На думку Н.М. Лахмитко, кібербулінг є специфічним видом морального приниження людини, подавлення відчуття власної гідності шляхом різноманітних публікацій: текстове наповнення, фото- та відеоматеріали, які можуть образити почуття конкретного індивідуума чи групи індивідів [2].

А.І. Черкасенко кібербулінг розуміє як навмисні агресивні дії групою людей або індивідом з використанням електронних форм взаємодії та спрямовані проти жертви, яка не може себе легко захистити (А.І. Черкасенко, 2015). Головною метою кібербулінгу є погіршення емоційної сфери жертви і/або руйнування її соціальних відносин, при цьому кібербулінг включає в себе діапазон різних форм поведінки, від грайливо-жартівливого до психологічного віртуального терору, результатом якого може стати зашкоджена психологічному здоров'ю (І.О. Федоренко, О.Л. Колобова, 2016).

Власне поняття «травлі» зовсім не нове, а тому між булінгом в реальному житті та кібербулінгом є певні риси подібності – систематичність, агресивність, нерівність учасників, тобто поведінка й стратегії дій переслідувача та жертви не відрізняються від реального й онлайн життя. Проте кібербулінг має ряд специфічних особливостей – анонімність, безперервність, відсутність зворотного зв'язку, масовість, низька моральна урегульованість, відсутність покарання. Тим не менш, існує й інша сторона медалі – «чорні списки», в які жертва має можливість додати переслідувача, тим самим обмежуючи його в

будь-яких діях по відношенню до себе. Причинами кібербулінгу може бути прагнення до переваги, низька самооцінка переслідувача, конформізм, відсутність близьких сімейних відносин, низький рівень емпатії, суб'єктивне почуття неповноцінності, заздрість, помста, розваги та ін., а також низка особливих індивідуально-особистісних особливостей людини [4].

Р. Ковальські, С. Лімбер та П. Агатстон (2011) зазначають найпоширеніші варіанти цькування в електронному просторі, а саме: флеймінг (образи і швидкий емоційний обмін репліками в рівних комунікативних позиціях), хепі-слепінг (насильство заради розваги), кіберсталкінг (переслідування жертви), тролінг (маніпуляції підчепити людини і отримати задоволення від його афективного вибуху), харасмент (повторювані образливі повідомлення жертві), гриферінг (переслідування в он-лайн іграх), секстинг (публікація матеріалів сексуального підтексту), слем-буки (форма наклепу у вигляді різних рейтингів і коментарів до них), остракізм (виключення з онлайн-спільнот) та ін. [1]

Найчастіше жертвами кібербулінгу є діти, підлітки, які привертають до себе увагу аватаркою, зовнішнім виглядом, що може спровокувати переслідувача на певні дії. Дитячий психіатр Й. Вальтер підкреслює негативний вплив інтернет-травлі на психіку дитини та навіть зазначає, що терапія може тривати близько трьох місяців, адже кібербулінг створює негативне соціальне оточення, після чого потрібна спрямована терапія, метою якої є створення позитивного оточення для жертви кібербулінгу, при цьому, тривалий період перебування в ролі жертви кібербулінгу наносить значну шкоду на самооцінку індивідуума та його почуття власної гідності [3].

Важливо також розуміти, що саме кібербулінг має безпосередній вплив на реальне життя людини поза віртуальним середовищем, адже через травлю в інтернеті з'являються специфічні негативні особистісні характеристики: скритність, уникнення контакту з батьками, друзями, соціальна дезадаптація, безініціативність у спілкуванні, замкнутість, оскільки є місце підвищеному рівню тривоги, ригідність, фрустрація, що має безпосередній негативний вплив на фізичне та психологічне здоров'я людини. Таким чином, можемо зазначити, що існування неоднозначного феномену кібербулінгу вимагає постановки нових задач перед спеціалістами різних професій з метою попередження, протидії, забезпеченню та захисту інформаційних прав й свобод людини.

Література:

1. Бочавер А.А. Буллинг (травля) как объект исследований и культурный феномен / А.А. Бочавер, К.Д. Хломов // Психология. Журнал Высшей школы экономики. – 2013. – № 10(3). – С. 149-159.

2. Зинцова А.С. Влияние кибербуллинга на личность подростка / А.С. Зинцова [Електронний ресурс] / Режим доступу: URL: <https://www.sworld.com.ua/konfer31/350.pdf>

3. Лахмытко Н.М. Интернет-травля. Миф или реальность? / Н.М. Лахмытко // Методист. – 2015. – № 6. – С. 21-24.

4. Aftab P. Cyberbullying / P. Aftab [Електронний ресурс] / Режим доступу: URL: <http://etcjournal.com/2011/02/17/7299/>